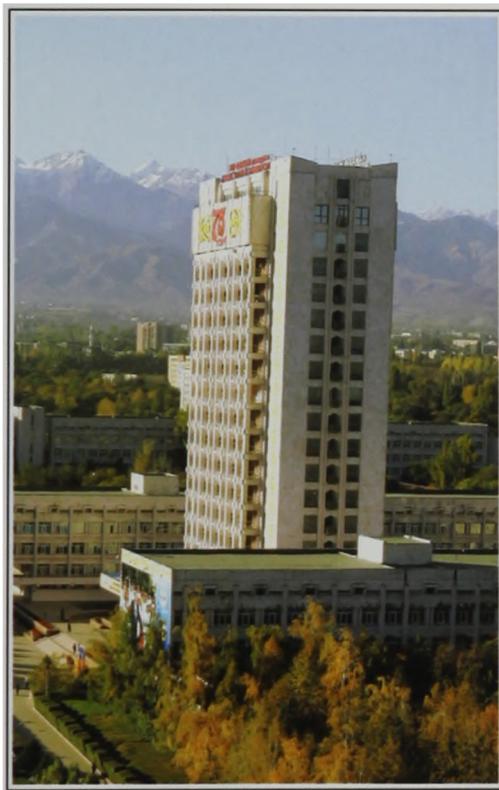

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы
ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ҒЫЛЫМИ КІТАПХАНА

ҚАЗАҚСТАН ҒАЛЫМДАРЫНЫҢ БИБЛИОГРАФИЯСЫ

САПАРОВ
ҚУАНДЫҚ
ӘБЕНҰЛЫ

А л м а т ы 2 0 1 2

Степанов

ӘЛ-ФАРАБИ атындағы ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ҒЫЛЫМИ КІТАПХАНА

САПАРОВ
ҚУАНДЫҚ
ӘБЕНҰЛЫ

Биобиблиографиялық көрсеткіш

Алматы
«Қазак университеті»
2012

Жауапты редакторлар:
М. М. Бүркітбаев, Г. М. Мұсағалиева

Құрастырушылар:
Қ. Ә. Сапаров, А. И. Асамбаева

Редакторлар:
С. С. Айдосова, Н. У. Самиева

Сапаров Қуандық Әбенұлы: библиографиялық көрсеткіш /
құраст.: Қ.Ә. Сапаров, А.И. Асамбаева; жауапты ред.: М.М. Бүркітбаев,
Г.М. Мұсағалиева; ред.: Қ.Ә. Сапаров, Н.У. Самиева. – Алматы:
Қазақ университеті, 2012. – 50 б.

КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ им. АЛЬ-ФАРАБИ

НАУЧНАЯ БИБЛИОТЕКА

САПАРОВ
КУАНДЫК
АБЕНОВИЧ

Биобиблиографический указатель

Алматы
«Қазак университеті»
2012

Ответственные редакторы:

М. М. Буркитбаев, Г. М. Мусагалиева

Составители:

К. А. Сапаров, А. И. Асамбаева

Редакторы:

С. С. Айдосова, Н. У. Самиева

Сапаров Куандык Абенович: биобиблиографический указатель / сост.: К.А. Сапаров, А.И. Асамбаева; отв. ред.: М.М. Буркитбаев, Г.М. Мусагалиева; ред.: К.А. Сапаров, С.С. Айдосова. – Алматы: Казак университеті, 2012. – 50 с.

АЛҒЫ СӨЗ

Ұсынылып отырған көрсеткіш әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті ғалымдарының биобиблиографиясы сериясының жалғасы.

Көрсеткіш Қазақстан ұлттық жаратылыстану ғылымдары академиясының академигі, Жоғары оқу орындарының үздік оқытушысы – 2008, биология ғылымдарының докторы, профессор Сапаров Қуандық Әбенұлына арналған.

Биобиблиография ғалымның өмірбаяны мен ғылыми, педогогикалық және қоғамдық қызметтерін сипаттайтын материалдардан, ол жайлы әдебиеттерден тұрады. Жарияланған еңбектер хронологиялық реттілікте, әр жыл ішінде алфавит бойынша орналасқан. Алдымен, қазақ тілінде, одан кейін орыс және басқа тілдерде жарияланған еңбектері берілген.

Қарауға мүмкіндік болмаған мақалалар «de visu» жұлдызшамен белгіленген.

Оқырмандардың пайдалануына ыңғайлы болу үшін бірлескен авторлардың есім көрсеткіші қосымша беріліп отыр.

ПРЕДИСЛОВИЕ

Предлагаемый указатель трудов является продолжением серии биобиблиографии ученых Казахского национального университета им. аль-Фараби и посвящен академику Казахстанской национальной академии естественных наук, лучшему преподавателю вуза 2008 г., доктору биологических наук, профессору Сапарову Куандыку Абеновичу.

Биобиблиография включает материалы, характеризующие жизнь, научную, педагогическую и общественную деятельность ученого, его публикации и литературу о нем. Публикации расположены в хронологическом порядке, в пределах каждого года – по алфавиту. Сначала идут работы, опубликованные на казахском языке, затем на русском и других языках.

Статьи, которые не удалось проверить «de visu», отмечены звездочкой.

Для удобства читателей в конце приведен именной указатель соавторов, в котором даются ссылки на порядковые номера работ.

**ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ
ҒЫЛЫМДАРЫ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ,
БИОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ПРОФЕССОР САПАРОВ ҚУАНДЫҚ ӘБЕНҰЛЫНЫҢ
ӨМІРІ МЕН ҚЫЗМЕТТЕРІНІҢ НЕГІЗГІ КЕЗЕҢДЕРІ**

Сапаров Қуандық Әбенұлы 1942 жылы желтоқсан айының 1 жұлдызында Қарағанды облысы, Балқаш қаласында дүниеге келген.

1957 ж. – Қарағанды облысы, Ақтоғай ауданының Тасарал жетіжылдық мектебін бітірген.

1957 ж. – Балқаш қаласының №2 Абай атындағы орта мектебіне оқуға түскен.

1960 ж. – Балқаш қаласының №2 Абай атындағы орта мектебін бітірген.

1960-1961 жж. – Балқаш қаласы мыс қорыту зауытында слесарь болып қызмет еткен.

1961-1964 жж. – әскер қатарындағы жауынгер, Ташкент қаласындағы әскери училищесін бітірген.

1964-1969 жж. – С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің биология факультетінің студенті.

1967 ж. – биология факультетінің кешкі бөліміне ауысқан, аға лаборант.

1969 ж. – С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің биология факультетін цитолог, гистолог мамандығы бойынша бітірген.

1969-1970 жж. – ҚазМУ-нің гистология, цитология кафедрасының стажер зерттеушісі.

1970-1979 жж. – С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің гистология және цитология кафедрасының ассистенті.

1979-1982 жж. – С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің аға оқытушысы.

1983-2001 жж. – С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің цитология және гистология кафедрасының доценті.

1984 ж. – Мәскеу қаласы Морис Торез атындағы шет тілдер институтының 10 айлық курсына оқыған.

1995-1998 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биология факультетінің кешкі бөлімінде декан орынбасары.

1999-2002 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің цитология және гистология кафедрасында аға ғылыми қызметкер (докторант).

2003 ж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биология факультетінің күндізгі бөлімінің декан орынбасары.

2004 ж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биология факультетінің цитология және гистология кафедрасының профессоры.

2004-2006 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биология факультетінің деканы.

2007 жылдан қазіргі уақытқа дейін – әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің биология факультетінің биоалуантүрлілік және биоресурстар кафедрасының профессоры.

Ғылыми атақтары мен дәрежелері

1982 ж. 22 қараша – М.В. Ломоносов атындағы ММУ-де (Мәскеу қаласы) «Сравнительное электронное изучение респираторного отдела легких у некоторых наземных позвоночных» тақырыбы бойынша биология ғылымдарының кандидаты дәрежесіне диссертация қорғады.

1983 ж. – «Цитология және гистология» мамандығы бойынша доцент дәрежесі берілді.

2003 ж. 3 қазан – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінде «Морфологические основы адаптации

легких наземных позвоночных» тақырыбы бойынша биология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесі үшін диссертация жұмысын қорғады.

2004 ж. 26 ақпан – биология ғылымдарының докторы ғылыми дәрежесі берілді.

2005 ж. – «Биология» мамандығы бойынша профессор атағы берілді.

2007 ж. 17 қараша – Қазақстан ұлттық жаратылыстану ғылымдары Академиясының академигі болып сайланды.

Ғылыми-ұйымдастырушылық жұмыстары

2004-2010 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің 03.00.25. гистология, цитология, клетка биологиясы мамандығы бойынша диссертациялық кеңестің мүшесі.

2004-2006 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің ғылыми кеңесінің мүшесі.

2004-2006 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің биология факультетінің ғылыми кеңесінің төрағасы.

2006-2011 жж. – әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті биология факультетінің ғылыми кеңесінің мүшесі.

2004 жылдан бері «ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы» журналының редакциялық алқасының мүшесі.

2005 ж. – «Актуальные вопросы современной биологии и биотехнологии» студенттер мен жас ғалымдардың 59-шы республикалық ғылыми конференция тезистер жинағының редакциялық алқа мүшесі.

2006 ж. – «Актуальные вопросы современной биологии» IV халықаралық ғылыми конференция тезистер жинағының редакциялық алқа мүшесі.

2006 ж. – «Биология и окружающая среда» журналының редакциялық алқа мүшесі.

**ОСНОВНЫЕ ДАТЫ ЖИЗНИ И НАУЧНОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКАДЕМИКА КАЗАХСТАНСКОЙ
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК,
ДОКТОРА БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК,
ПРОФЕССОРА САПАРОВА КУАНДЫКА АБЕНОВИЧА**

Сапаров Куандык Абенович родился 1 декабря 1942 года в городе Балхаш Карагандинской области.

1957 г. – закончил семилетнюю школу в Актогайском районе, село Тас-Арал.

1960 г. – закончил среднюю школу № 2 им. Абая г. Балхаш.

1960-1961 гг. – работал в Балхашском горно-металлургическом комбинате слесарем.

1961-1964 гг. – служил в рядах Советской Армии, закончил Ташкентское общевойсковое военное училище.

1964 гг. – студент биологического факультета Казахского государственного университета им. С.М. Кирова.

1967 г. – переведен на вечернее отделение, работал старшим лаборантом на кафедре гистологии и цитологии.

1969 г. – закончил биологический факультет Казахского государственного университета им. С.М. Кирова по специальности цитолог, гистолог.

1969-1970 гг. – стажер-исследователь на кафедре гистологии и цитологии КазГУ им. С.М. Кирова.

1970-1979 гг. – ассистент кафедры гистологии и цитологии КазГУ им. С.М. Кирова.

1979-1982 гг. – старший преподаватель кафедры гистологии и гистологии КазГУ им. С.М. Кирова.

1983 г. – доцент кафедры гистологии и цитологии КазГУ им. С.М. Кирова.

1984 г. – обучался на 10-месячных курсах Института иностранных языков им. Мориса Тореза, г. Москва.

1995-1998 гг. – зам. декана вечернего отделения биологического факультета Казахского национального университета им. аль-Фараби.

1999-2002 гг. – старший научный сотрудник (докторант) кафедры цитологии и гистологии Казахского национального университета им. аль-Фараби.

2003 г. – зам. декана дневного отделения биологического факультета Казахского национального университета им. аль-Фараби.

2004 г. – профессор кафедры цитологии и гистологии биологического факультета Казахского национального университета им. аль-Фараби.

2004-2006 гг. – декан биологического факультета Казахского национального университета им. аль-Фараби.

2007 г. – до настоящего времени – профессор кафедры биоразнообразия и биоресурсов биологического факультета КазНУ имени аль-Фараби.

Ученые степени и звания

1982 г. (22 ноября) – защита диссертации на соискание ученой степени кандидата биологических наук в Московском государственном университете им. М.В. Ломаносова (г. Москва) по теме «Сравнительное электронно-микроскопическое изучение респираторного отдела легких у некоторых наземных позвоночных».

1983 г. – присуждено ученое звание доцента по специальности «Гистология, цитология».

2003 г. (3 октября) – защита диссертации на соискание ученой степени доктора биологических наук в Казахском национальном университете им. аль-Фараби по теме «Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных».

2004 г. – присуждена ученая степень доктора биологических наук.

2005 г. – присуждено ученое звание профессор по специальности «Биология».

2007 г. – избран академиком Казахстанской национальной академии естественных наук.

Научно-организационная деятельность

2004-2010 гг. – член Диссертационного совета при КазНУ им. аль-Фараби по специальности 03.00.25 – Гистология, цитология, клеточная биология.

2004-2006 гг. – член ученого совета КазНУ им. аль-Фараби.

2004-2011 гг. – член Ученого совета биологического факультета КазНУ им. аль-Фараби.

2004 г. – по настоящее время – член редакционной коллегии журнала «Вестник КазНУ. Серия биологическая».

2005 г. – член редакционной коллегии сборника тезисов 59-й республиканской конференции молодых ученых и студентов «Актуальные вопросы современной биологии и биотехнологии».

2005 г. – член редакционной коллегии сборника тезисов XXXV научно-методической конференции ППС КазНУ им. аль-Фараби.

2006 г. – член редакционной коллегии сборника тезисов IV Международной научной конференции молодых ученых и студентов «Актуальные вопросы современной биологии».

2006 г. – член редакционной коллегии сборника тезисов XXXVI научно-методической конференции ППС КазНУ им. аль-Фараби.

2006 г. – член редакционной коллегии журнала «Биология и окружающая среда».

**ҚАЗАҚСТАН ҰЛТТЫҚ ЖАРАТЫЛЫСТАНУ
ҒЫЛЫМДАРЫ АКАДЕМИЯСЫНЫҢ АКАДЕМИГІ,
БИОЛОГИЯ ҒЫЛЫМДАРЫНЫҢ ДОКТОРЫ,
ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ БИОАЛУАНТҮРЛІЛІК ЖӘНЕ
БИОРЕСУРСТАР КАФЕДРАСЫНЫҢ ПРОФЕССОРЫ
ҚУАНДЫҚ ӘБЕНҰЛЫ САПАРОВТЫҢ ҒЫЛЫМИ,
ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ
ҚЫЗМЕТТЕРІНІҢ ҚЫСҚАША ОЧЕРКІ**

Сапаров Қуандық Әбенұлы – Қазақстан ұлттық Жаратылыстану ғылымдары Академиясының академигі, биология ғылымдарының докторы, профессор, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің биоалуантүрлілік және биоресурстар кафедрасының профессоры, 1942 жылы дүниеге келген, 1969 жылы С.М. Киров атындағы атындағы Қазақ мемлекеттік университетінің (қазіргі әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті) биология факультетін «Цитология және гистология» мамандығы бойынша тәмамдаған.

1969 жылы цитология және гистология кафедрасында стажер-зерттеуші ретінде жұмысқа қалдырылды. Сол жылдардан бастап факультетте жаңадан құрылған зертханада электронды микроскопты қолдана отырып өзінің ғылыми зерттеу жұмыстарын белсенді жүргізді. Күрделі де қиын электронды – микроскопиялық тәсілдерін меңгерді. Украина Республикасындағы Сумы қаласында электронды микроскопия және электроавтоматика зауытында және Ресейдегі Ленинград (Санкт-Петербург) қаласындағы Цитология ғылыми зерттеу институтында білімділігін жетілдірді.

Қ.Ә. Сапаровтың педагогикалық қызметі 1970 жылы С.М. Киров атындағы Қазақ мемлекеттік университетінде гистология және цитология кафедрасында басталды. Сол

күннен бастап бұл кісінің барлық ғылыми-педагогикалық қызметі осы жоғары оқу орнымен тығыз байланысты.

Қ.Ә. Сапаров 1982 жылы М.В. Ломоносов атындағы Москва мемлекеттік университетінде 03.00.11 – эмбриология және гистология мамандығы бойынша «Кейбір құрғақтағы жануарлар өкпелерінің тыныс алу бөлімін салыстырмалы электронды-микроскопиялық деңгейінде зерттеу» тақырыбында кандидаттық диссертация қорғады.

М.В. Ломоносов атындағы ММУ, Санкт-Петербург мемлекеттік университеті, Адам морфологиясы ғылыми зерттеу институтында пульмонология зертханасында (Москва қ.) Лондон университетінде (UCL) мамандығын жетілдірді.

Профессор Қ.Ә. Сапаров клеткалар мен ұлпалар биологиясы, цитология және гистология, жалпы гистология, цитология курстарын және арнаулы курстардан клетка биологиясы, мүшелердің микроморфологиясы, экспериментальді гистология, гистологияның арнаулы тараулары, ісіктердің даму биологиясы т.б. оқиды. Студенттер мен магистранттардың диплом жұмыстарына ғылыми жетекшілік етеді. Барлық оқу салаларындағы жұмыстарды жоғары әдістемелік деңгейде жүргізеді.

Қ.Ә. Сапаров 115 ғылыми еңбектердің авторы, оның ішінде 1 монографияның: «Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных» (Алматы, 2002), 5 оқу құралдарының: «Методическая разработка к лабораторным занятиям по цитологии» (Алматы, 1985), «Жалпы цитология негіздері» (Алматы, 2004), «Цитология практикумы» (Алматы, 1999), «Цитология және гистология» (Алматы, 2009).

1985-1988 жылдар аралығында ҚазҰУ-нің биология факультетінің кешкі және сырттай оқитын бөлімінде декан орынбасары болып айтулы қызмет атқарды.

Қ.Ә. Сапаров 2003 жылы 03.00.25-гистология, цитология, клеточная биология мамандығы бойынша «Жер бетіндегі омыртқалылардың өкпелерінің морфологиялық тұрғыдан бейімделуінің негізі» тақырыбында докторлық диссертация қорғады, 2004 жылы профессор ғылыми атағын ие болды.

Қ.Ә. Сапаров 2004-2006 жылдары биология факультетінің деканы болып елеулі қызмет атқарды. Осы жылдары факультетте «Биология» педагогикалық, «Денешынықтыру және спорт» мамандықтарының ашылуына атсалысты, осы кезеңдерде факультеттің жұмысы Білім беру министрлігінің жанынан құрылған комиссия қорытындылары бойынша жоғары бағаланды.

Профессор Қ.Ә. Сапаров Қазақстандағы жоғары білімді жетілдіруде сіңірген еңбегі зор, ол оқу-әдістемелік және тәрбие жұмыстарының тиімділігін арттыру үшін жаңа оқу формаларын енгізуге «Биология», «Биотехнология» және «Экология» мамандықтарының типтік бағдарламаларын сараптауға жалпы және арнаулы курстардың оқу әдістемелік құжаттарын дайындауға атсалысты. Барлық мамандықтар бойынша Мемлекеттік оқу стандарттары жасалынды. Факультетте жаңа «Биология» педагогтық, «Дене шынықтыру және спорт» мамандықтарын ашылуына атсалысты. PhD (философия докторы) дайындау бағытында еңбек атқарды. Бірнеше халықаралық конференцияларды (студенттер мен оқытушыларды) ұйымдастырып белсенді жұмыстар жасады. Студенттердің оқу-тәрбие жұмыстарына көп көңіл бөлді. Факультеттің оқу үлгерімі жоғары деңгейде болды.

Профессор Қ.Ә. Сапаров омыртқалы жануарлар өкпелерінің клеткалық биологиясын зерттеу жұмысымен 40 жылдан аса айналысты. Ол алғашқылардың бірі болып электронды микроскопия лабораториясын құруға, цитология саласында терең ғылыми зерттеу жұмыстарын клетка

деңгейінде жүргізуге үлкен үлес қосты, физикалық және химиялық тәсілдермен зерттеу зертханасының меңгерушісі болды.

Профессор Қ.Ә. Сапаровтың ғылыми-зерттеу жұмыстары омыртқалы жануарлар өкпелерінің сыртқы ортаға бейімделуінің клеткалық механизмдерін анықтауға арналған. Қазақстанда және дүние жүзінде бірнеше рет электронды микроскопия деңгейінде экологиялық және табиғат факторларының жануарлар өкпелерінің нәзік құрылысына әсерін анықтады, осы арқылы экологиялық морфологияға және салыстырмалы цитологияға үлкен үлес қосты. Оның экологиясын цитология бойынша зерттеулері тек Қазақстан мамандарының ғана емес, сонымен қатар шет елдердің мамандарымен өте жоғары бағаланды.

Қ.Ә. Сапаров белгілі ғылым орталықтарында болып тәжірибе алмасты. Ресей, Англия, Германия, Белоруссия, Өзбекстан, Қырғызстан және т.б. мемлекеттерінде өткен халықаралық конференцияларға қатысты.

Қ.Ә. Сапаров әрдайым ҚР ҰҒА, ҚР БҒМ және т.б. мекемелердің қаржыландыруымен жүргізілетін ғылыми жобаларға қатысады.

Докторлық диссертация қорғағаннан кейін белсенді ұстаздық және ғылыми жұмыстарын жалғастыруда. Курстық дипломдық, магистрлік диссертацияларға жетекшілік етеді. Оның жетекшілігімен кандидаттық магистрлік диссертациялар қорғалды.

Қ.Ә. Сапаров 2007 жылы Қазақстан ұлттық Жаратылыстану Академиясының академигі болып сайланды.

Қ.Ә. Сапаров 03.00.25 – гистология, цитология, клеткалық биология мамандықтары бойынша ғылыми кеңестің мүшесі. «КазҰУ хабаршысы. Биология сериясы» журналының редакция алқасының мүшесі.

Қ.Ә. Сапаров газеттер мен журналдарда, публицистикалық мақалалар жариялайды, радиода өзекті мәселелер

бойынша сөйлейді. Қ.Ә. Сапаров университет қабырғасында жүріп көптеген ұйымдастырушылық және қоғамдық жұмыстарға белсенді қатысады. Биология факультетінің партия ұжымының хатшысы, аудандық партия комитетінің мүшесі, әдістемелік бюроның және сыбайлас жемқорлыққа қарсы комиссияның мүшесі. «Нұр Отан» халық демократиялық партияның мүшесі.

Профессор Сапаров Қ.Ә. 2009 жылы әл-Фараби атындағы ұлттық университеттің «Үздік оқытушысы» деген атаққа ие болды. Сонымен қатар Ғылым министрлігінің «Жоғары оқу орындарының үздік оқытушысы» деген грантын жеңіп алды.

**КРАТКИЙ ОЧЕРК
О НАУЧНОЙ, ПЕДАГОГИЧЕСКОЙ И ОБЩЕСТВЕННОЙ
ДЕЯТЕЛЬНОСТИ АКАДЕМИКА КАЗАХСТАНСКОЙ
НАЦИОНАЛЬНОЙ АКАДЕМИИ ЕСТЕСТВЕННЫХ НАУК,
ДОКТОРА БИОЛОГИЧЕСКИХ НАУК, ПРОФЕССОРА
КАФЕДРЫ БИОРАЗНООБРАЗИЯ И БИОРЕСУРСОВ
КУАНДЫКА АБЕНОВИЧА САПАРОВА**

Академик Казахской национальной академии естественных наук, доктор биологических наук, профессор кафедры биоразнообразия и биоресурсов Куандык Абенович Сапаров родился в 1942 году. В 1969 году был распределен на кафедру «Цитология и гистология» биологического факультета Казахского государственного университета имени С.М. Кирова (ныне Казахский национальный университет имени аль-Фараби). В 1969 году был оставлен в качестве стажера-исследователя на кафедре цитологии и гистологии. В то время на факультете была создана лаборатория электронной микроскопии, в работу которой активно включился К.А. Сапаров. Он освоил сложные методы электронной микроскопии, затем повышал свою квалификацию в г. Сумы (Украина) и в НИИ Цитологии в Ленинграде (Санкт-Петербург, Россия).

Педагогическая деятельность К. А. Сапарова началась в 1970 году на кафедре цитологии и гистологии Казахского государственного университета им. С. М. Кирова. С того времени вся его научно-педагогическая деятельность тесно связана с этим высшим учебным заведением.

Сапаров К.А. в 1982 году в Московском государственном университете им. М. В. Ломоносова защитил кандидатскую диссертацию на тему «Сравнительное электронно-микроскопическое изучение респираторного отдела легких у некоторых наземных позвоночных» по специальности 03.00.11– Эмбриология и гистология.

К.А. Сапаров повышал квалификацию на факультетах повышения квалификации МГУ им. М.В. Ломоносова, Санкт-Петербургского университета, в лаборатории пульмонологии НИИ Морфологии человека, а также в университете UCL в Лондоне.

Профессор К.А. Сапаров читает общие курсы «Клеткалар мен ұлпалар биологиясы», «Цитология және гистология», «Жалпы гистология», «Клетка биологиясы» и спецкурсы «Мүшелердің микроморфологиясы», «Экспериментальді гистология», «Гистологияның арнаулы тараулары», «Ісіктердің даму биологиясы» и др.

К.А. Сапаров являлся научным руководителем многих бакалавров и магистрантов. Все виды учебных работ выполняет на высоком методическом уровне.

К.А. Сапаров является автором 115 научных работ, в том числе 1 монография (Сапаров К.А. Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных. – Алматы, 2002. – 176 с.), 6 учебных пособий (Сапаров К.А., Исембаева А.С. Методическая разработка по цитологии. Алма-Ата, 1987. – 46 с.; Сапаров К.А. Жалпы цитология негіздері. Алматы, 1994. – 48 б.; Сапаров К.А. Основы общей цитологии. Алматы, 1994. – 48 с.; Сапаров К.А., Базарбаева Ж.М. Цитология практикумы. Алматы, 1999. – 52 б.; Сапаров К.А. Цитология және гистология. Алматы, 2009. – 122 б.; Сапаров К.А., Базарбаева Ж.М., Абдуллаева Б.А. Цитология, гистология, эмбриология терминдерінің түсіндірме сөздігі. – Алматы, 2012. – 453 б.).

С 1985 по 1988 годы работал заместителем декана вечерне-заочного отделения биологического факультета Казахского национального университета.

В 2003 году К. А. Сапаров защитил докторскую диссертацию на тему «Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных» по специальности 03.00.25

– Гистология, цитология, клеточная биология, а в 2004 году получил звание профессора.

В 2004-2006 гг. К.А. Сапаров работал деканом биологического факультета. При его непосредственном участии на факультете были открыты новые специальности: «Биология» (педагогическая), «Физкультура и спорт». Комиссия Министерства науки и образования, проводившая аттестацию факультета в эти годы высоко оценила работу факультета и ее декана.

К.А. Сапаров внес значительный вклад в развитие высшего образования, совершенствование учебно-методической и воспитательной работы. Он участвовал в создании типовых программ и учебно-методических документов для специальностей «Биология», «Биотехнология» и «Экология». По всем специальностям были подготовлены ГОСО (государственные общеобязательные стандарты образования). Он участвовал в подготовке PhD докторов. При его активном участии было организовано несколько международных конференций для студентов и преподавателей. К.А. Сапаров уделял большое внимание учебно-воспитательной работе студентов. Успеваемость студентов на факультете была на высоком уровне.

Профессор К.А. Сапаров в течение 40 лет занимается изучением клеточной биологии легких позвоночных животных. Он был в числе основателей лаборатории электронной микроскопии на факультете, внес большой вклад в изучение легких животных на клеточном уровне. Работал заведующим лабораторией физико-химических методов исследования.

К.А. Сапаров повышал свою квалификацию в крупных научных центрах. Он участвовал в международных

конференциях в России, Великобритании, Германии, Белоруссии, Узбекистане, Киргизии и в других странах.

Научно-исследовательские работы профессора К.А. Сапарова посвящены изучению клеточных механизмов адаптации легких позвоночных к внешней среде. Он впервые в Казахстане и в мире изучил на электронно-микроскопическом уровне влияние экологических и природных факторов на ультраструктуру легких животных, и этим внес значительный вклад в экологическую морфологию и сравнительную цитологию. Цитолого-экологические исследования Сапарова были высоко оценены не только казахстанскими учеными, но и зарубежными специалистами в этой области.

К.А. Сапаров постоянно участвует в научных проектах НАН РК, МОН РК и др.

После защиты докторской диссертации К.А. Сапаров продолжает активно участвовать в научной и учебной работе. Он руководит курсовыми, дипломными, магистерскими работами. Под его руководством были защищены несколько магистерских и кандидатских диссертаций.

В в 2007 году К.А. Сапаров был избран академиком Казахстанской национальной академии естественных наук.

Сапаров К. А. являлся членом диссертационного совета по защите докторских и кандидатских диссертаций по специальности 03.00.25 – Гистология, цитология, клеточная биология. В настоящее время является членом редакционной коллегии журнала «Вестник КазНУ. Серия биологическая».

К.А. Сапаров публикуется во многих газетах и журналах, выступает по радио. Работая многие годы в стенах университета, он активно участвует в организационной и общественной жизни университета. Он работал секретарем

партийной организации, членом районного комитета партии, членом методбюро и антикоррупционной комиссии. В настоящее время он является членом народно-демократической партии «Нур Отан».

В 2008 году профессор Сапаров К. А. завоевал звание «Лучшего преподавателя КазНУ им. аль-Фараби», а также стал обладателем гранта МОН РК с присвоением звания «Лучший преподаватель вуза».

ПРОФЕССОР Қ.Ә. САПАРОВТЫҢ ӨМІРІ МЕН ЕҢБЕКТЕРІ ТУРАЛЫ ӘДЕБИЕТТЕР

ЛИТЕРАТУРА О ЖИЗНИ И ТРУДАХ ПРОФЕССОРА К.А. САПАРОВА

1. Ғылым айсбергтің үстіңгі бетін ғана ашты // Қазақ әдебиеті. – 2009. – 24-30 сәуір.

2. «Ғылым ... білім ... еңбек ардагерлері ...» // бас ред. Ахмуров Рақым Ермағанұлы. – 2010. – 115 б.

3. Қазақ ғалымдары Лондонда // Түркістан. – 2009. – 18 маусым.

4. Қазақ ғылымының жұлдызы жарқырайтын күндер алда // Қазақ әдебиеті. – 2009. – 17-23 шілде.

5. Канаев, А. Т. Ұстаз, ғылым Қуандық Сапаров / А. Т. Канаев, С. Т. Нуртазин // Қазақ университеті. – 2008. – 26 ақпан.

6. Оқу орындары шақырады // Коммунизм таңы. – 1987. – 24 маусым.

7. Тарихы терең, өнегелі білім ордасы // Ел. – 2009. – 17 қараша.

8. Шалахметова, Т. М. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне 75 жыл. Биология факультеті / Т.М. Шалахметова. – Алматы, 2009. – 116 б.

* * *

1. Берсимбаев, Р. И. Биологический факультет / Р. И. Берсимбаев. – Алматы, 2004. – С. 216.

2. Берсимбаев, Р. И. Моим учителям с благодарностью / Р. И. Берсимбаев. – Астана, 2007. – С. 72-74

3. Инюшин, В. М. Контуры будущего в прошлом / В. М. Инюшин // Простор. – 2009. – № 6. – С. 192.

**ПРОФЕССОР Қ. Ә. САПАРОВТЫҢ ЕҢБЕКТЕРІНІҢ
ХРОНОЛОГИЯЛЫҚ КӨРСЕТКІШІ**

**ХРОНОЛОГИЧЕСКИЙ УКАЗАТЕЛЬ ТРУДОВ
ПРОФЕССОРА К. А. САПАРОВА**

1971

1. Данные электронно-микроскопических исследований ультраструктуры легочных альвеол некоторых животных // Материалы науч. итоговой годичной конф. ППС. – Алма-Ата, 1970. – С. 91-92 / Соавт.: Т.М. Масенов.

2. Сравнительные данные электронно-микроскопических исследований альвеол // Биологические науки. – 1970. – Вып. 3. – С. 135-141 / Соавт.: Т. М. Масенов.

1972

3. К электронно-микроскопическому изучению внутренней выстилки легочных альвеол некоторых животных // Тез. докл. Всесоюз. конф. – 1972. – Ч. 2. – С. 55-56 / Соавт.: Т. М. Масенов.

1973

4. Применение электронной микроскопии на лабораторных занятиях и большом практикуме по цитологии и гистологии // Материалы III учебно-методической конф. профессорско-преподавательского состава КазГУ. – Алма-Ата, 1973. – С. 140-141.

1974

5. Данные по сравнительной гистологии и цитологии тканей легких у позвоночных животных // Материалы итоговой науч. конф. ППС КазГУ. – Алма-Ата, 1974. – С. 53-55 / Соавт.: Т. М. Масенов, С. Т. Нуртазин.

6. К сравнительно электронно-микроскопическому излучению альвеолярной перегородки легких у наземных позвоночных животных // Материалы науч. конф. ППС КазГУ. – 1974. – С. 2-4 / Соавт.: М. Т. Масенов.

7. О некоторых структурно-функциональных соотношениях в легких наземных животных // Материалы науч. конф. ППС. – Алма-Ата, 1974. – С. 2-3 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

8. Сравнительное гисто-цитологическое изучение эпителиальной выстилки, соединительного состава и гладкой мускулатуры легких наземных позвоночных // Тез. 8-й Всесоюзн. конф. «Медицина». – Ташкент, 1974. – С. 23-24 / Соавт.: Т.М. Масенов, С.Т. Нуртазин, Т.Н. Балмагамбетов.

1976

9. Сравнительные электронно-микроскопические данные о структуре альвеолярных перегородок легких некоторых млекопитающих // Биологические науки. – Алма-Ата, 1976. – Вып. 7. – С. 25-26 / Соавт.: Г. Акбердина.

1977

10. Ультраструктура аэрогематических мембран легочных альвеол у некоторых наземных позвоночных // Вопросы биологии и экологии. – Алма-Ата, 1977. – Вып. 1. – С. 29-35.

1979

11. К вопросу об эволюционной биодинамике респираторного эпителия легочных ячеек и альвеол у наземных позвоночных // Состояние и перспективы развития морфологии: материалы Всесоюзн. совещания. – 1979. – С. 132-134 / Соавт.: Т. М. Масенов.

12. Проведение большого практикума по цитологии // Материалы научно-метод. конф. – Алма-Ата, 1979. – С. 14-15 / Соавт.: С. Т. Нуртазин, А. С. Исембаев.

13. Цитоморфология восстановительного процесса альвеолярного эпителия легких при действии высокой аэроионизации воздуха // Восстановительные процессы в клетках, тканях и органах. – Алма-Ата, 1979. – С. 110-111 / Соавт.: Т. М. Масенов.

1980

14. Адаптация альвеолярного эпителия легких к высокой аэроионизации воздуха // Физиолого-морфологические изучения адаптации организмов. – Алма-Ата, 1980. – С. 126-136.

15. Морфофункциональные особенности легких семиреченских гибридных свиней и их исходных форм // Вопросы гибридизации копытных. – 1980. – С. 19-23 / Соавт.: Т. М. Масенов.

16. Сравнительные электронно-микроскопические исследования аэрогематической мембранной системы легких наземных позвоночных // Физиолого-морфологическое изучение адаптации организмов. – Алма-Ата, 1980. – С. 151-160 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

1981

17. Эволюционно-морфологические закономерности клеточно-тканевой дифференцированности легких у некоторых позвоночных // Тез. 9-го Всесоюзн. съезда АГЭ. – Минск, 1981. – С. 141-143 / Соавт.: М. Т. Масенов.

1982

18. Сравнительное электронно-микроскопическое изучение респираторного отдела легких у некоторых наземных позвоночных : автореф. дис. ... канд. биол. наук / Сапаров Куандык Абенович. – М. – 1982. – 16 с.

1985

19. Сравнительное электронно-микроскопическое изучение респираторного эпителия у некоторых наземных позвоночных в связи с их экологией // Влияние экстремальных факторов на функции и тканевые структуры организмов. – Алма-Ата, 1985. – С. 64-69.

1987

20. Методические указания к лабораторным занятиям по цитологии. – Алма-Ата, 1987. – 46 с. / Соавт.: А.С. Исембаева.

1988

21. Влияние отрицательной аэроионизации воздуха на ультраструктуру эпителия легких // Физиолого-морфологическое изучение адаптации организмов: сб. – Алма-Ата, 1988. – С. 42-47.

22. Методическая разработка по анатомии человека. – Алма-Ата: Изд-во КазГУ, 1988. – 12 с. / Соавт.: Л. С. Дзос.

23. Преобразования респираторного эпителия легких у некоторых позвоночных // Проблемы реактивности и адаптации клеток, тканей, органов. – Караганда: Изд-во Караганд. гос. мед. и-та, 1988. – С. 159.

24. Ультраструктура респираторного эпителия легких у некоторых позвоночных // Проблемы реактивности и адаптации клеток, тканей и органов // Караганда: Изд-во Караганд. гос. мед. ин-та, 1988. – С. 159-160.

1990

25. К сравнительному и электронно-микроскопическому изучению органов дыхания полевки восточно-европейской // Редкие животные. – М., 1990. – С. 386 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

1992

26. Актуальные вопросы в изучении клеток, тканей и органов при воздействии экспериментальных факторов среды // Экология здоровья и человек: материалы науч.-практ. конф. – Алматы, 1992. – С. 34-37 / Соавт.: А.С. Исембаев.

1993

27. К вопросу об основных тенденциях филогенетических преобразований респираторной выстилки легких наземных позвоночных // Вестник КазГУ. Сер. Биологическая. – Алматы, 1993. – С. 97-101 / Соавт.: С. Т. Нуртазин, К. М. Саугабаева.

28. К сравнительной морфологии легких, гипофиза и слюнных желез полевки обыкновенной и полевки

восточно-европейской // Вестник КазГУ. Сер. Биологическая. – Алматы, 1993. – С. 113-119 / Соавт.: С. Т. Нуртазин, А. С. Исембаева, Ж. М. Базарбаева.

1994

29. Жалпы цитология негіздері. – Алматы: Санат, 1994. - 48 б.

30. К сравнительной морфологии легких, гипофиза и слюнных желез полевки обыкновенной и полевки восточно-европейской // Вестник КазГУ. Сер. Биологическая. –1993. – № 2. – С. 97-101 / Соавт.: С. Т. Нуртазин, А.С. Исембаева, Ж. М. Базарбаева.

1995

31. Гистология пәнін қазақ бөлімінде оқытудың лекция тәжірибелерінен // Материалы учебно-методической конф. профессорско-преподавательского состава КазГУ. – Алма-Ата, 1995. – С. 60-63.

* * *

32. Влияние гипоксии на морфологию и функции коронарных сосудов миокарда сердца // Материалы 3 съезда физиологов Казахстана. – Алматы, 1995. – С. 154 / Соавт.: Ж. Н. Нургалиев, З. Ж. Аскарова.

33. Электронно-микроскопическое изучение влияния солей кадмия на эмбриогенез легких белых крыс // Материалы 3 съезда физиологов Казахстана. – 1995. – С. 134 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

1998

34. Биодинамика легких птиц // Вестник КазГУ. Сер. биологическая. – 1998. – № 5. – С. 147-155 / Соавт.: С. Т. Нуртазин, З. Б. Есимситова, К.М.Саугабаева.

35. Заочное университетское образование: проблемы и перспективы // Проблемы устойчивого развития университета в переходный период: материалы науч.-метод. конф. – Алматы: Қазақ университеті, 1998. – С. 135-138 / Соавт.: З. Г. Бияшева.

36. Изучение клеточных механизмов нормального роста почек белых беспородных крыс // Вестник КазГУ. Сер. биологическая. – 1998. – № 5. - С. 118-121.

37. Особенности преподавания некоторых учебных дисциплин на заочном отделении биологического факультета // Материалы науч.-метод. конф. – Алматы: Қазақ университеті, 1998. – С.145-148 / Соавт.: А. В. Каржасова.

38. Типовая программа по курсу «Анатомия человека»: для студентов по специальности 0108 – Биология. – Алматы, Қазақ университеті, 1998. – 10 с.

39. Типовая программа по курсу «Гистология»: для студентов университетов по специальности 0108 – Биология. –Алматы, Қазақ университеті, 1998. – 9 с.

1999

40. Өкпе эпителийінің нәзік құрылысына темекі түтінінің әсері // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – 1991. – № 1. – 145-150 б. / Б. А. Абдуллаевамен бірге.

41. Цитология практикумы. – Алматы: Қазақ университеті, 1999. – 52 б. / Ж. М. Базарбаевамен бірге.

* * *

42. Заочное университетское биологическое образование: проблемы и перспективы // Проблемы устойчивого развития университета в переходный период. – Алматы, 1999. – С. 60-61 / Соавт.: З. Г. Бияшева, А. Б. Еланцев.

43. О морфо-функциональных особенностях пневмоцитов легких у некоторых рептилий // Вестник КазГУ. Сер. биологическая. – 1999. – № 8. – С. 128-133.

44. Ультраструктурные изменения в респираторном отделе легких при воздействии повышенной температуры и гипоксии по данным трансмиссионной и сканирующей электронной микроскопии // Медицина и фармация. – 2002. – Т. 2. – № 2. – С. 18-22.

45. Электронно-микроскопическое изучение пневмоцитов легких у некоторых рептилий // Вестник КазГУ. Сер. биологическая. – 1999. – № 8. – С. 128-133.

46. Электронно-микроскопическое изучение пневмоцитов легких у семиреченского лягушкозуба // Вестник КазГУ. Сер. биологическая. – Алматы, 1999. – № 8. – С. 122-127.

2000

47. Өкпе эпителийінің нәзік құрылысына темекі түтінінің әсері // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – 2000. – № 1. – 145-150 б. / Б. А. Абдуллаевамен бірге.

* * *

48. Защитно-приспособительные реакции воздухоносных и респираторных отделов легких при воздействии различной дозы сигаретного дыма // Поиск. Сер. естественных наук. – 2000. – № 2. – С. 25-32 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

49. Морфологические изменения в легких при длительном воздействии повышенной температуры и гипоксии // Вопросы морфологии и клиники. – 2000. – Вып. 4. – С. 212-217.

2001

50. Кейбір құйрықты қосмекенділердің өкпе эпителийінің сыртқы ортаға бейімделуінің морфологиялық ерекшеліктері // Ізденіс. Жаратылыстану және техникалық ғылымдар сер. – 2001. – № 3. – 75-77 б.

51. Стресс жағдайында жеңіл гипоксияға өкпенің бейімделуінің морфологиялық ерекшеліктері // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – 2001. – № 2. – 127-130 б. / С. Т. Нуртазин, З. Утжановпен бірге.

52. Төменгі температураның өкпе эпителийіне морфологиялық әсері // Ізденіс. Жаратылыстану және техника ғылымдары сер. – 2001. – № 4-5. – 45-48 б.

* * *

53. Сравнительная ультраструктурная характеристика легких рептилий, обитающих в различных биотопах // Вестник КазНУ. Сер. экологическая. – 2001. – № 2(9). – С. 115-118.

54. Сравнительное электронно-микроскопическое изучение респираторного отдела легких зайца и кролика // Состояние и перспективы скотоводства, свиноводства в начале XXI века: материалы междунар. научно-практ. конф. – Алматы, 2001. – С. 128-130.

55. Сравнительное электронно-микроскопическое изучение респираторного отдела легких зайца и кролика // Состояние и перспективы скотоводства, свиноводства в начале XXI века: материалы междунар. научно-практ.

конф. посвящ. 10-летию Независимости РК. – Алматы. – 2001. – С. 132-135.

56. Ультраструктурные адаптивные реакции респираторного отдела легких при долговременной гипоксической гипосии // Известия НАН РК. Сер. биологии и медицины. – Алматы. – 2001. – № 1-2. – С. 63-69 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

57. Ультраструктурные адаптивные реакции в респираторном отделе легких при сочетанных гипоксических тренировках и физических нагрузках // Проблемы саногенного и патогенного эффектов экологического воздействия на внутреннюю среду организма. – 2001. – С. 265-269 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

58. Ультраструктура легких при длительном воздействии легкой гипертермии // Поиск. Сер. естественных и технических наук. – 2001. – № 2. – С. 101-105 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

59. Ультраструктурные механизмы адаптации легких отдельных представителей ряда земноводных и пресмыкающихся в условиях жарких пустынь и высокогорья // Актуальные проблемы экспериментальной и клинической физиологии: материалы междунар. научно-практ. конф. – Чолпан-Ата, 2001. – С. 293-294.

* * *

60. Effect of hypoxia on histology and fine structure of the rat lungs // Journal of Morphology Jena: sixth international congress of vertebrata morphology. – 2001. – Vol. 7. – № 3. – P. 21-26 / Co-author: S. T. Nurtazin.

2002

61. Адаптация легких у наземных позвоночных // Вестник КазНУ. Сер. биологическая. – 2002. – № 1(16). – С. 91-93.

62. Адаптация легких у некоторых наземных позвоночных по данным электронно-микроскопических исследований // Вопросы морфологии и клиники. – 2002. – Вып. 8. – С. 430-432.

63. Влияние высокогорной гипоксии на ультраструктурные изменения респираторного отдела легких по данным трансмиссионной и сканирующей микроскопии // Поиск. – 2001. – № 3. – С. 66-70.

64. Влияние физической нагрузки на морфологические изменения в легких // Поиск. Сер. естественных и технических наук. – 2002. – № 2. – С. 47-51.

65. Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных : автореф. дис. ... д-ра биол. наук / Куандык Абенович Сапаров. – Алматы. – 2003. – 49,[5] с.

66. Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных : дис. ... д-ра биол. наук : 03.00.25 : защищена 03.10.2003 / Сапаров Куандык Абенович. – Алматы, 2003. – 163, [6] с.

67. Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных : монография. – Алматы: Қазақ университеті, 2002. – 176 с.

68. Морфофункциональные адаптивные реакции респираторного отдела легких при нормобарической и при высокогорной гипоксии // Поиск. – 2002. – № 3. – С. 63-66.

69. Некоторые итоги и перспективы морфологических исследований легких Tetrapoda // Вестник КазНУ. Сер. биологическая. – 2002. – № 1(16). – С. 86-90 / Соавт.: С. Т. Нуртазин.

70. Состояние структурно-функциональных компонентов респираторного отдела легких наземных позвоночных, обитающих в различных биотопах, по данным морфометрических исследований // Поиск. – 2002. – № 3. – С. 43-45.

71. Сравнительная ультраструктурная характеристика легких амфибий, обитающих в различных биотопах //

Поиск. Сер. естественных и технических наук. – 2002. – № 2. – С. 84-89.

72. Сравнительная ультраструктурная характеристика легких мелких млекопитающих, обитающих в различных биотопах // Поиск. Сер. естественных и технических наук. – 2002. – № 2. – С. 43-46.

73. Ультраструктурные изменения в респираторном отделе легких при воздействии повышенной температуры и гипоксии по данным трансмиссионной и сканирующей электронной микроскопии // Медицина и фармация. – 2002. – Т. 2. – № 2. – С.18-22.

2003

74. Өкпе эпителийінің морфологиясын темекі түтінінің әсерінен кейін сканды электронды микроскоппен зерттеу // ҚазҰУ хабаршысы. Экология сер. – 2003. – № 2. – 173-177 б.

* * *

75. Воздействие пониженной температуры на ультраструктурные изменения респираторного отдела легких по данным трансмиссионным и сканирующей микроскопии // Медицина Кыргызстана. – 2003. – № 1. – С.45-47.

2004

76. Әртүрлі биотопта тіршілік ететін кейбір қосмекенділер мен бауырымен жорғалаушылар өкпелерінің ультрақұрылымдарының бейімделу ерекшеліктері // Фауна Казахстана и сопредельных стран на рубеже веков: морфология, систематика, экология: материалы междунар. научн. конф., 21-23 января 2004 г. – Алматы, 2004. – С. 50-51.

77. Өкпенің тыныс алу жолдарының эпителийіне темекі түтінінің улы әсері // Фауна Казахстана и сопредельных

стран на рубеже веков: морфология, систематика, экология: материалы междунар. научн. конф., 21-23 января 2004 г. – Алматы, 2004. – С. 52-53

78. Цитология және гистология (лекциялар жинағы). – Алматы: Қазақ университеті, 2004. – 89 б.

* * *

79. Воспитательная работа, как составляющая часть педагогического процесса // Материалы XXXIV науч.-метод. конф. ППС КазНУ им. аль-Фараби. – Алматы, 2004. – Кн. 2. – С. 173-176 / Соавт.: З. Б. Есимситова, С. Т. Нуртазин, Ж. М. Базарбаева.

80. Высшее профессиональное образование в условиях интеграции в мировое образовательное пространство. – Алматы: Қазақ университеті, 2004. – 112 с. / Соавт.: Т. А. Карпенюк.

81. Морфологические основы адаптации легких наземных позвоночных : монография. – Алматы, 2004. – 176 с.

82. Первые итоги введения кредитной технологии в магистратуре биологического факультета КазНУ им. аль-Фараби // Высшее профессиональное образование в условиях интеграции в мировое образовательное пространство. – Алматы, 2004. – С. 80-87 / Соавт.: Т. А. Карпенюк.

83. Ультраструктурные основы адаптации легких наземных позвоночных. – Алматы: Қазақ университеті, 2004. – 167 с.

2005

84. Адам анатомиясы бойынша білім дәрежесін тексеруге арналған тестілік тапсырмалар. – Алматы: Қазақ университеті, 2005. – 72 б. / К.М. Саугабаева, Б.А. Абдуллаевамен бірге.

85. Жоғары дәрежелі ғұлама ғалым Дарқанбаев Т. Б. // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – 2005. – № 3(26). – 153-159 б. / Г.Ж. Валиханова, Т. Иващенко, А.В. Қаржасова, С.З. Заиров, Б.Т. Төлегеновамен бірге.

86. Сорбулак жинақтаушы көлінде мекендейтін қосмекенділердің жыныс безіндегі фосфолипидтердің сипаты // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – Алматы. – 2005. – № 3(26). – 153-155 б. / А. Т. Тохтажинова, А. С. Исембаевамен бірге.

* * *

87. Воспитание казахского патриотизма среди студенческой молодежи // Подготовка конкурентоспособных специалистов в условиях интеграции в мировое образовательное пространство: материалы XXXV науч.-метод. конф. ППС КазНУ им. аль-Фараби. – Кн. 3. – 2005. – С. 62-64 / Соавт.: З. Б. Есимсеитова, Ж. М. Базарбаева, Е. М. Тойшыбеков.

88. Морфологические механизмы адаптации легких у наземных позвоночных // Вестник КазНУ. Сер. биологическая. – 2005. – № 1(24). – С. 142-144

89. Сравнительное морфологическое изучение внутренних органов лягушки озерной, обитающей в районе Капчагайского водохранилища и накопителя Сорбулак // Вестник КазНУ. Сер. биологическая. – 2005. – № 1(24). – С. 138-142 / Соавт.: С. Т. Нуртазин, Ж. М. Базарбаева, З. Б. Есимсеитова.

2006

90. Әртүрлі экологиялық факторлардың әсеріне кейбір омыртқалы жануарлардың өкпесінің морфофункционалды бейімделу ерекшеліктері // Современные проблемы сохранения биоразнообразия: материалы междунар. науч.-

практ. конф. – Алматы, 2006. – С. 216-217 / Соавт.: Ж. С. Рысбеков.

91. Егеуқұйрықтардың өкпесіне жоғарғы температураның әсері // Актуальные вопросы современной биологии: материалы IV междунар. науч. конф. молодых ученых и студентов. – Алматы, 2006. – С. 160-161 / Соавт.: Ж. С. Рысбекова.

92. Омыртқалы жануарлардың өкпесінің экологиялық ортаға бейімделуінің морфологиялық ерекшеліктері // Современные проблемы сохранения биоразнообразия : материалы междунар. науч.-практ. конф. – Алматы, 2006. – С. 215-216 / Соавт.: Ж. С. Рысбеков.

93. Омыртқалы жануарлардың өкпесінің экологиялық ортаға бейімделуінің морфологиялық ерекшеліктері // Современные проблемы сохранения биоразнообразия: материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 90-летию со дня рождения академика НАН РК Т. М. Масенова. – Алматы, 2006. – С. 215-216.

94. Анализ эффективности деятельности биологического факультета в стремлении к постоянному улучшению СМК // На пути ускоренной модернизации высшего и послевузовского образования: материалы XXXVI научно-методической конф. ППС КазНУ им. аль-Фараби. – Кн. 1. – 2006. – С. 75-76 / Соавт.: Г. К. Сатыбалдиева.

2007

95. Зымыран – ғарыштық әрекетке ұшыраған және ұшырамаған биотоптардан ауланған кіші Сарышұнақ (*Citellus pigmaeus* Pallas) өкпесінің жағдайы // ҚазҰУ хабаршысы. Экология сер. – 2007. – № 1(20). – 75-77 б. /

Т. М. Шалахметова, Б. А. Абдуллаева, С. Е. Батырбекова, М. К. Наурызбаевпен бірге.

96. 1,1-диметилгидразинмен және нитрозодиметилламинмен уланған егеуқұйрық өкпесінің морфометриялық зерттеулері // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – Алматы. – № 1(20). – 2007. – 112-116 б. / Т. М. Шалахметова, Б. А. Абдуллаевамен бірге.

97. Морфологические признаки адаптации легких у наземных позвоночных к внешним экологическим факторам // Научно-теоретические аспекты охраны окружающей среды: материалы науч.-практ. конф. – Тараз, 2007. – С. 83-84.

2008

98. Омыртқалы жануарлардың өкпе эпителийіне сыртқы экологиялық факторлардың әсері // Биологическое разнообразие и устойчивое развитие природы и общества: материалы междунар. науч.-практ. конф., посвящ. 75-летию КазНУ им. аль-Фараби. – Алматы, 2008. – Ч. 1. – С. 255-256.

99. Студенттердің өздігінше жұмыстары арқылы мамандардың сапасын арттыру // Материалы науч.-методич. конф. ППС КазНУ им. аль-Фараби. – Алматы, 2008. – С. 77-78 / Соавт.: Б. А. Абдуллаева.

2009

100. Биология және медицина бағыттары бойынша UCL университеті мен әл-Фараби атындағы ҚазҰУ-нің биология факультеті арасындағы ғылыми байланыстардың болашағы // Образовательные программы вузов зарубежных стран – участниц Болонского процесса: специфика и

проблемы идентификации в Казахстане. – Алматы, 2009. – С. 75-79.

101. Омыртқалы жануарлардың өкпе эпителийіне экологиялық факторлардың әсері // Биологическое разнообразие и устойчивое развитие природы и общества: материалы конф., 12-13 мая 2009 г. – Ч.1 – С. 255-256.

102. Цитология және гистология: оқу құралы. – Алматы: Қазақ университеті, 2009. - 122 б.

2010

103. Жинақтаушы Сорбұлақ маңында мекендейтін амфибилердің өкпе эпителийіне сыртқы ортаның әсері // Экологияның қазіргі кездегі мәселелері және қоғамның тұрақты дамуы: халықаралық ғылыми практикалық конф. материалдары. – 2010. – 268-271 б. / Б. О. Базилова, Б. А. Абдуллаевамен бірге.

2011

104. Зымыран жанар-жағар майы керосинмен (Т-1) әсерленген егеуқұйрық өкпесінің морфологиясы // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – 2011. – № 2(48). – 330-333 б. / Б. А. Абдуллаева, Д. Әмірбекпен бірге.

105. Қызыл иек эпителийінің ұйымдасу құрылымына әртүрлі дозадағы хлорлы кадмийдің әсер көрсету ерекшеліктері // ҚазҰУ хабаршысы. Биология сер. – 2011. – № 3(48). – 153-156 б. / З. Б. Тұңғышбаева, Б. Н. Нұрмухамбетовамен бірге.

106. Хлорлы кадмийдің 3,0 мг дозасымен уландырып, тагансорбентпен түзетуден кейін қызыл иек микроауданының ұйымдасу құрылымы // С.Ж. Асфендияров атындағы Қазақ Ұлттық медицина университеті, Қазақстан республикасындағы ұлттық медициналық терминологияның

қалыптасуы мен дамуы жылдары. – Алматы, 2011. – 111-118 б. / А. Ж. Қожахметовамен бірге.

2012

107. Цитология, гистология, эмбриология терминдерінің түсіндірме сөздігі. – Алматы: Экономика, 2012. – 453 б. / Ж. М. Базарбаева, Б. А. Абдуллаевамен бірге.

108. Қазақстанның табиғат объектілерін қорғаудағы қорықтардың маңызы мен қорық ұйымдастыру ісінің болашағы // Ізденіс. Жаратылыстану және техника ғылымдарының сер. – 2012. – № 2(1). – 214-218 б. / Ж. М. Бұхарбаевамен бірге.

109. Шылымнан келер қатер // Алматы ақшамы. – 2012. – 17 мамыр

110. Шылым шегу – өкпенің қатерлі ісігін (обыр, рак) тудырады // Қазақ университеті. – 2012. - 5 маусым.

111. Морфологические механизмы адаптации легких у наземных позвоночных // Vedecky pokrok na prelomu tisyachalety – 2012: материалы VIII-й междунар. практ. конф. – Прага, 2012. – С. 85-89 / Соавт.: Ж. М. Бухарбаева.

Қ.Ә. САПАРОВТЫҢ РЕДАКЦИЯЛАУЫМЕН ШЫҚҚАН ЕҢБЕКТЕР

ТРУДЫ, ИЗДАНИЕ ПОД РЕДАКЦИЕЙ ПРОФЕССОРА К.А. САПАРОВА

1. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетіне 75 жыл / редкол.: Т. М. Шалахметова, М. Х. Шығаева, С. Т. Нұртазин, С. Т. Төлеуханов, А. А. Жұбанова, С. С. Айдосова, Т. А. Карпенюк, З. Г. Айташева, А. Т. Иващенко, Ә. Е. Ережепов, З. Б. Есимсиитова, К. Ә. Дәуітбаева, Т. Д. Мұқашева, А. М. Қалимағамбетов, А. Қ. Бисембаев, А. В. Гончарова, Қ. А. Мұқатаева, Қ. С. Көшкімбаев, А. Т. Қуатбаев. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2009. – 114 б.

2. Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті 75 жыл / редкол.: Т. М. Шалахметова, М. Х. Шығаева, С. Т. Нұртазин, С. Т. Төлеуханов, А. А. Жұбанова, С. С. Айдосова, Т. А. Карпенюк, З. Г. Айташева, А. Т. Иващенко, Ә. Е. Ережепов, З. Б. Есимсиитова, К. Ә. Дәуітбаева, Т. Д. Мұқашева, А. М. Қалимағамбетов, А. Қ. Бисембаев, А. В. Гончарова, Қ. А. Мұқатаева, Қ. С. Көшкімбаев, А. Т. Қуатбаев. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2010. – 116 б.

3. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 3(33) / редкол.: А. Т. Канаев, А. В. Гончарова, Р. И. Берсимбаев, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, Н. М. Мухитдинов, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, З. Г. Айташева, Т. М. Шалахметова, А. К. Бисенбаев, И. С. Кольбай, С. С. Айдосова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2007. – 149 б.

4. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 5(35) / редкол.: А. Т. Канаев, А. В. Гончарова, Р. И. Берсимбаев, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, Н. М. Мухитдинов, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, З. Г. Айташева,

Т. М. Шалахметова, А. К. Бисенбаев, С. С. Айдосова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2007. – 150 б.

5. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 1(36) / редкол.: А. Т. Канаев, А. В. Гончарова, Р. И. Берсимбаев, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, Н. М. Мухитдинов, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, З. Г. Айташева, Т. М. Шалахметова, А. К. Бисенбаев, С. С. Айдосова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2008. – 194 б.

6. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 2(37) / редкол.: А. Т. Канаев, А. В. Гончарова, Р. И. Берсимбаев, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, Н. М. Мухитдинов, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, З. Г. Айташева, Т. М. Шалахметова, А. К. Бисенбаев, С. С. Айдосова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2008. – 114 б.

7. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 3(38) / редкол.: Т. М. Шалахметова, А. В. Гончарова, Р. И. Берсимбаев, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, Н. М. Мухитдинов, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, З. Г. Айташева, А. К. Бисенбаев, С. С. Айдосова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2008. – 142 б.

8. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 1(40) / редкол.: Т. М. Шалахметова, А. В. Гончарова, Р. И. Берсимбаев, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, З. Г. Айташева, А. К. Бисенбаев, С. С. Айдосова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2009. – 124 б.

9. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 2(41) / редкол.: Т. М. Шалахметова, А. В. Гончарова, С. Т. Тулеуханов, М. Х. Шигаева, Н. М. Мухитдинов, А. Т. Иващенко, С. Т. Нуртазин, К. Б. Олжабекова, Т. М. Шалахметова және т.б. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2009. – 114 б.

10. ҚазҰУ хабаршысы. Биология сериясы = Вестник КазНУ. Серия биологическая. № 2(48) / редкол.: Т. М. Шахламетова, А. А. Жубанова, Н. М. Мухитдинов, С. С. Айдосова, Т. А. Карпенюк, А. Т. Иващенко, З. Г. Айташева, К. К. Шулембаева, К. Б. Олжабекова, С. Т. Нуртазин, М. Х. Шигаева, С. Т. Тулеуханов, Т. Ж. Мукашева. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2011. – 279 б.

11. Биологический факультет: 70 лет КазНУ им. аль-Фараби / редкол.: Р. И. Берсимбаев, М. Х. Шигаева, Н. Н. Мухитдинов, С. Т. Нуртазин, А. Г. Бигалиев, А. А. Жубанова, А. Т. Иващенко, С. Т. Тулеуханов, К. К. Шулембаева, К. Б. Олжабекова, Р. М. Салина, З. Г. Бияшева, М. К. Джумалиев, В. Л. Цзю, К. А. Даутбаева, А. В. Гончарова, З. Б. Есимсиитова. – Алматы: Қазақ ун-ті, 2004. – 214 с.

**ПРОФЕССОР Қ. Ә. САПАРОВТЫҢ ҒЫЛЫМИ
ЖЕТЕКШІЛІГІМЕН ҚОРҒАЛҒАН ДИССЕРТАЦИЯЛАР**

**ДИССЕРТАЦИИ, ЗАЩИЩЕННЫЕ ПОД НАУЧНЫМ
РУКОВОДСТВОМ ПРОФЕССОРА К. А. САПАРОВА**

*Кандидаттық диссертация
Кандидатская диссертация*

Абдуллаева, Б. А. 1,1, – диметилгидразинмен және нитрозодиметиламинмен әсерленген кемірушілер өкпесі тыныс бөлімінің морфологиясы : автореф. дис. ... канд. биол. наук / Багила Айдаровна Абдуллаева. – Алматы, 2008.–17[4]с.

**БІРЛЕСІП ЖАЗҒАН АВТОРЛАРДЫҢ
ЕСІМ КӨРСЕТКІШІ**

ИМЕННОЙ УКАЗАТЕЛЬ СОАВТОРОВ

Абдуллаева Б. А.	40,47,84,95, 96, 99, 103, 104, 107
Акбердина Г.	9
Аскарова З. Ж.	32
Әмірбек Д.	104
Базарбаева Ж. М.	28,30,41,79,87,89
Балмагамбетов Т.	Н. 8
Батырбекова С. Е.	95
Базилова Б. О.	103
Бияшева З. Г.	35,42
Бухарбаева Ж. М.	108,111
Валиханова Г. Ж.	85
Дзос Л. С.	22
Есимсиитова З. Б.	34,79,87,89
Заиров С. З.	85
Исембаев А. С.	12,20,26,28,30,86
Иващенко А. Т.	85
Карпенюк Т. А.	80,82
Каржасова А. В.	37,85
Қожахметова А. Ж.	106
Масенов Т. М.	1,2,3,5,6,8,11,13,15,17
Нуртазин С. Т.	5,7,8,12,16,25, 27,28, 30, 33, 34 48,51,56, 57,58,60,69,79,89
Нургалиев Ж. Н.	32
Наурызбаев М. К.	95
Нурмухамбетова Б. Н.	105
Рысбекова Ж. С.	90,91,92
Саугабаева К. М.	34,84
Сатыбалдиева Г. К.	93

Тойшибеков Е. М.	87
Тохтажинова А. Т.	86
Төлегенова Б. Т.	85
Тұңғышбаева З. Б.	105
Утжанов З.	51
Шалахметова Т. М.	95,96

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	5
Қазақстан ұлттық жаратылыстану ғылымдары Академиясының академигі, биология ғылымдарының докторы, профессор Сапаров Қуандық Әбенұлының өмірі мен қызметтерінің негізгі кезеңдері.....	7
Ғылыми атақтары мен дәрежелері.....	9
Ғылыми-ұйымдастырушылық жұмыстары.....	9
Қазақстан Ұлттық Жаратылыстану ғылымдары Академиясының академигі, биология ғылымдарының докторы, әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің биоалуантүрлілік және биоресурстар кафедрасының профессоры Қуандық Әбенұлы Сапаровтың ғылыми, педагогикалық және қоғамдық қызметтерінің қысқаша очеркі	13
Профессор Қ.Ә. Сапаровтың өмірі мен еңбектері туралы әдебиеттер	23
Профессор Қ.Ә. Сапаровтың еңбектерінің хронологиялық көрсеткіші	24
Қ.Ә. Сапаровтың редакциялауымен шыққан еңбектер.....	42
Профессор Қ.Ә. Сапаровтың ғылыми жетекшілігімен қорғалған диссертациялар	45
Бірлесіп жазған авторлардың есім көрсеткіші.....	46

СОДЕРЖАНИЕ

Предисловие.....	6
Основные даты жизни и научной деятельности академика Казахстанской национальной академии естественных наук, доктора биологических наук, профессора Сапарова Куандыка Абеновича.....	10
Ученые степени и звания.....	11
Научно-организационная деятельность	12
Краткий очерк о научной, педагогической и общественной деятельности академика Казахстанской национальной академии естественных наук, доктора биологических наук, профессора кафедры биоразнообразия и биоресурсов Куандыка Абеновича Сапарова	18
Литература о жизни и трудах профессора К.А. Сапарова.....	23
Хронологический указатель трудов.....	24
Труды, изданные под редакцией профессора К.А. Сапарова	42
Диссертации, защищенные под научным руководством К.А. Сапарова	45
Именной указатель соавторов	46

САПАРОВ
КУАНДЫК АБЕНОВИЧ

Биобиблиографиялық көрсеткіш

ИБ №6054

Басылуға 26.11.2012 жылы қол қойылды. Пішімі 60x84 1/16. Көлемі 3,12 б.т.

Офсетті қағаз. Сандық басылыс. Тапсырыс № 1326.

Таралымы 100 дана. Бағасы келісімді.

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің

«Қазақ университеті» баспасы.

050040, Алматы қаласы, әл-Фараби, 71.

«Қазақ университеті» баспаханасында басылды.

